

BELEŽKE

KOOPERACIJA MED PODJETJI

Nedavno so v 20 kovinsko-predelovalnih podjetjih na Hrvaškem izvršili anketo, ki je pokazala, da se zmogljivosti teh podjetij ne izkoriščajo zadosti. Ne samo da večina teh podjetij ne dela v dveh izmed njih niti ne izkoriščajo svojih zmogljivosti dosti nad polovico. V tovarni »Djuro Djaković« v Slavonskem Brodu izkoriščajo svoje naprave samo za 32%, v ladjedelnici »Uljanike« v Pulju za 52%, v tovarni računskih strojev v Zagrebu za 46%, a v »Bratstvu« za 50%.

Medtem ko je po eni strani veliko povpraševanje po vrstnih strojih, glodalnikah in drugih podobnih strojih, pa se le-ti v podjetjih, ki jih imajo, ne izkoriščajo dovolj. Računajo, da znašajo izgube zaradi nepopolnega izkoriščanja okrog 40.000 orodnih strojev — kolikor jih imamo v državi — okrog 16 milijard dinarjev na leto.

Hkrati pa so podjetja samo lani zahtevala 20 milijard deviznih dinarjev za uvoz opreme.

Dozdaj je že nekaj podjetij stopilo v kooperacijo s podobnimi podjetji in jemalo od njih določene dele ali vrste artiklov. Vendar pa se je ta kooperacija razvijala bolj naključno, od časa do časa. Kljub temu je že dala pomembne uspehe. Zgled take skupne akcije je sodelovanje med termoelektrarno v Konjščini in podjetji, ki se delala konstrukcije za

most na Savi pri Zemunu. V zadnjem času je bil storjen korak naprej in je bila v kooperaciji med podjetji »Rade Končar«, »Goran« »Kontakt« in »Gorica« ustanovljena skupnost EKA, ki bo proizvajala predmete za gospodinjstvo, hladilnike, stroje za pranje perila itd. Podobne dogovore je sklenila tudi zagrebška tovarna parnih kotlov s podjetjem »Marko Orešković« iz Ličkega Osiaka za izdelavo parnih armatur. V kooperacije stopajo tudi nekatera podjetja za proizvodnjo električne opreme za ladje in generatorje. Tako bo tovarna cementa v Umagu dobila vse instalacije iz domače proizvodnje, in sicer od podjetij, ki delajo v kooperaciji. Računajo, da bodo domače tovarne lahko izdelale v kooperaciji 70% ladijskih naprav, ki smo jih dozdaj uvažali.

Ponekod je nepopolno izkoriščanje zmogljivosti posledica ozkih grl v proizvodnji. Mnogim od njih bi se mogli izogniti samo z uvozom, kar pa bi pomenilo nove težave za plačilno bilanco. Zato je tembolj potrebno, da podjetja vstopajo v medsebojno kooperacijo in da se čimbolj opirajo na naše lastne možnosti. Dostikrat je potrebno, da se pred takimi aranžmaji poprej odstrani nezaupanje med posameznimi podjetji. Obveznosti strank v kooperaciji bi se lahko določile s pogodbami, v katerih bi se odredile tudi sankcije za

Odkup pšenice je v teku. Proizvajalci predajajo za zdaj največ pogodbene (kontrahirane) količine, tako da je pričakovati, da bodo te predaje do srede oktobra v glavnem končane.

Od količin, ki so bile doslej odkupljene, odpade dobršen del na merico (plačilo v pridelkih) od mlatilnic in mlinov. Čeprav pa je bila mlačev končana že pred nekaj tedni, še vedno niso bile predane vse količine žita. Prav tako se opaža, da ne opravljajo vse občine zadostne kontrole. Zaradi nerednega obračunavanja posamezni mlini (posebno privatni) z merico svobodno trgujejo, s čimer oškodujejo žitni sklad in prihajajo do nedo-

primer, če katera izmed strank ne bi spoštovala klavzul, ki jih določa pogodba. Med predstavniki podjetij vlada mnenje, da bi bilo treba prepovedati uvoz vsega tistega, kar lahko proizvajamo doma. S kooperacijo bi se možnosti domače proizvodnje zelo povečale. Seveda pa pri tem ni treba čuvati poslovnih in proizvodnih tajnosti, temveč dati partnerjem na vpogled potrebno tehnično dokumentacijo.

V okviru novih ukrepov, ki gredo za povečanjem življenjske ravni, dobiva kooperacija še poseben pomen. Z boljšim izkoriščanjem naprav in s kooperacijo lahko prihranimo mnogo deviznih sredstev in povečamo proizvodnjo blaga za široko potrošnjo.

D. Puškarič

(Uredništvo bo ustreglo prošnji okrajnega komiteja iz Nikšića in objavilo program tečaja.)

So pa tudi nasprotni primeri. Teh je sicer malo, toda vsi imajo skupno značilnost: iz njih veje vtis, da pojmujejo tisti, ki so pisali pisma, izdajanje »Naše skupnosti« kot komercialni korak in imajo zato do nje tudi komercialni odnos. Tako-le nam pišejo iz nekega rudnika:

»V zvezi z vašo ponudbo za naročanje na Vaš list vam sporočamo, da letos ne moremo biti vaši naročniki, ker nimamo za to več kritja, kajti naš rudnik je v izgrađnji ter zato nimamo razpoložljivih sredstev.«

Ali na primer pismo neke tovarne papirja:

»Glede na vašo ponudbo z dne 20. VIII. 1955 o naročanju na Vaš list, vam sporočamo, da je naš upravni odbor na svoji seji dne 20. VIII. t. l. vašo ponudbo odbil zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. V vednost in ravnanje...«

Uredništvu je uspelo, da s pomočjo Zveznega odbora Socialistične zveze reši vprašanje pošiljanja lista tistim kolektivom, ki nimajo, ali pa »nimajo« sredstev: znižali smo ceno lista za polovico. Toda ne gre

pustnega zaslužka. Glede na obstoječe presežke žita pri proizvajalcih je odkup nekontrahirane pšenice za zdaj nezadovoljiv. To je precej tudi posledica visokih tržnih cen drugih vrst žita (koruze, ječmena in ovs). Mnoge gospodarske organizacije in kmetijske zadruga ne spoštujejo določenih odkupnih cen, tako da so cene drugih vrst žita občutno višje kakor cene pšenice. Zato pa proizvajalec neče prodati pšenice, ker pričakuje, da bo za njo dobil višjo ceno.

O teh vprašanih je bilo v zadnjem času nekaj posvetovanj, tako v gospodarskem odboru Zveznega izvršnega sveta kakor tudi v ljudskih republikah. Po posvetovanjih so podvzeli vrsto konkretnih ukrepov za ustalitev žitnega trga. Ljudski odbori in inspekcije se ostro bojujejo proti vsem tistim gospodarskim organizacijam, ki ne spoštujejo veljavnih predpisov o prometu z žitom in določenih odkupnih cen. Vse gospodarske organizacije in kmetijske zadruga, ki odkupujejo žita, so dolžne, da se takoj vključijo v žitno skupnost. S tem bi dosegli koordinacijo in enoten nastop na trgu. Poudarjena je bila tudi potreba po boljšem sodelovanju med podjetji za nakup žita in kmetijskimi zadrugami zlasti pri izkoriščanju skladišč, kreditov in strokovne pomoči.

Na podlagi dosežanih rezultatov teh ukrepov lahko sklepamo, da so se ljudski odbori, inspekcijski organi, kmetijske za-

druge, zadruga zveze in gospodarske organizacije resno oprijeli te naloge in da je zato v kratkem pričakovati izboljšanja položaja na žitnem trgu. Razen tega bo nova koruza pripomogla k boljši oskrbi trga in znižanju cen, kajti lanska slaba letina koruze je privedla do visokih cen stare koruze in začasno vplivala tudi na ceno pšenice, ovs in ječmena.

100 odstotkov za ljudski odbor

Leta 1954 je ljudski odbor visokega okraja jemal rudniku Kakanj 53% preostalega dobička. Letos je bil njegov delež povečan na 85%. Tako bi v letu 1955 odpadlo od skupnih 75 milijonov dobička (po planu) na okraj 64 na podjetje pa 11 milijonov.

Toda okrajni ljudski odbor je 21. julija izdal odločbo o spremembi instrumentov za razdelitev dobička. Okraju je pripadlo 100%, podjetju pa nič.

Precej jasno je, kakšne bi bile posledice, če bi ostala ta odločba v veljavi. S tem ne bi bilo samo prekršeno eno izmed načel, ki jih vsebujejo veljavni predpisi o razdelitvi dobička, temveč bi tudi popolnoma odpadla vsaka vzpodbuda in iniciativa podjetja, ki je izvirala iz pravice do dela dobička.

V nevarnost bi prišlo tudi premiranje. Sistem premiranja se praktično še vedno uvaja v podjetja, toda mnoga znamenja govore, da se je le-ta v večini primerov pokazal kot učinkovit. V Kakanju pa bi bila uporaba pravilnika o premiranju onemogočena, s tem pa bi bil onemogočen tudi pričakovani učinek.

Podjetje je prekoračilo nekatera izplačila iz dela dobička in jih je nameravalo nadomestiti iz dobička v prihodnjih mesecih (druga stvar je, ali so bile te prekoračitve opravljene). Razna manjša redna izplačila iz sklada za samostojno razpolaganje (članarine in prispevke zbornicam, strokovnim združenjem itd.) bi bila prav tako onemogočena.

Nerešeno ostaja zlasti vprašanje zelo skromnih (v tem primeru) vendar nužnih sredstev za lastne investicije podjetja, ki so včasih zelo pomembne za delo gospodarske organizacije. Kakanju pa bi bila pravica do takih investicij preprosto odvzeta.

Rudnik se je pritožil pri Izvršnem svetu Bosne in Hercegovine in je bila ta napaka pozneje nekoliko popravljena. Ta dogodek pa lahko še danes služi kot zgled, kako posamezni ljudski odbor včasih v svojem odnosu do podjetij ne zanemarja samo skrbi za pravilno uporabo instrumentov, ki naj bi vzpodbujala podjetja k boljšemu delu, temveč tudi ne upošteva nekaterih pravic podjetij, ki izhajajo iz celotnega našega družbenega sistema.

Vendar je treba dodati, da so take skrajnosti osamljeni pojavi, o čemer pričajo tudi prispevki v anketi o razdelitvi dobička med komunam in podjetji.

M. Z.

Nekaj o naročanju na list

Smoter »Naše skupnosti« je v glavnem jasen že najširšemu krogu delovnih ljudi. Saj ga je najbolje obrazložil uvodnik tovariša Kardelja v prvi številki, ki ga je pridobilo tudi dnevno časopisje. Razen tega pa je uredništvo v listu in s posebnimi pismi obvestilo podjetja in njihove delavske svete, družbene organizacije itd. o nalogah »Naše skupnosti«.

V večini primerov so kolektivi in organizacije list pravilno sprejeli. Naj za primer navedemo pismo predsednika delav. sveta tovarne »Merima« iz Kruševca:

»Prejeli smo 48 izvodov lista in se naročili nanj. Toda pokazalo se je, da je za naše delovne ljudi potrebno več izvodov in Vas prosimo, da nam jih pošljete še 100 in to čimprej, da bi lahko nakazali naročnino... Pripominjamo, da so tudi delovni ljudje razumeli koristnost vaše odločitve, da izdajate list, kar se je pokazalo že pri prvi številki...«

Iz »Otpada« v Knjaževcu pišejo:

»Našo skupnost, ki ste jo poslali nekaterim podjetjem, smo sprejeli z navdušenjem, ker v njej lahko najdemo podatke o razvoju gospodarstva in o mnogih gospodarskih vprašanjih, ki zanimajo delavce... Prve številke nismo prejeli, zato Vas prosimo, da nam jo pošljete...«

Okrajni komite Zveze komunistov Jugoslavije iz Nikšića piše:

»Ko smo pregledali prvo številko »Naše skupnosti«, smo se prepričali, da tako obravnavanje problema, kakor ga je nakazal tovariš Kardelj v uvodnem članku in uredništvo v vodni besedi, lahko zelo pomaga pri delu ne samo tistim, ki aktivno delajo v svetih, odborih, sindikatih itd., temveč tudi večini članstva Zveze komunistov, ki precej slabo pozna osnovne zakonitosti ekonomskega razvoja družbe.

Osnovnim organizacijam Zveze komunistov smo dozdaj pomagali pri planiranju ideološko-vzgojnega dela. Prirejamo tudi stalne seminarje in tečaje. Letos bi hoteli predelati osnovne ekonomske zakone. Vaš tečaj politične ekonomije nam bo zelo dobrodošel, ker je pisan zelo poljudno. Prosimo vas, da nam pošljete program tečaja, da bi lahko planirali njegovo obdelavo.

Upamo, da boste glede razpečavanja »Naše skupnosti« na našem terenu zadovoljni.«

Uredništvu je uspelo, da s pomočjo Zveznega odbora Socialistične zveze reši vprašanje pošiljanja lista tistim kolektivom, ki nimajo, ali pa »nimajo« sredstev: znižali smo ceno lista za polovico. Toda ne gre